

Història de la Filosofia

Les cultures humanes es constitueixen i reconeixen amb vista a les respostes que ofereixen a les qüestions més fonamentals. Entre aquestes qüestions es troben les referides a l'origen, naturalesa i sentit del cosmos, al propi ser i destinació de l'ésser humà, a la possibilitat i les formes del coneixement, i a la definició d'aquells valors (la veritat, el bé, la justícia, la bellesa) que estimem adequats per orientar les nostres accions i creacions. Ara bé, encara que les qüestions són, en essència, les mateixes, la variabilitat històrica de les formes en què es plantegen i s'intenta respondre a elles és aparentment enorme. L'objectiu de la matèria d'Història de la Filosofia a batxillerat és recórrer el camí en què aquestes preguntes i respostes s'han donat, d'una forma distintivament crítica i racional, en l'esdevenir del pensament occidental, sense que això signifiqui menysprear la riquesa i rellevància d'altres tradicions de pensament. Aquest objectiu és d'una importància excel·lent per a l'assoliment de la maduresa personal, social i professional de l'alumne. Aventurar-nos a explorar la vida de les idees filosòfiques, en la relació complexa i dialèctica que mantenen històricament entre si i amb altres aspectes de la nostra cultura, és també explorar la intricada xarxa de conceptes i representacions sobre la qual pensem, desitgem, sentim i actuem. Així, lluny de ser un mer compendi erudit de coneixements, la matèria d'Història de la Filosofia ha de representar per als alumnes un fascinant exercici de descobriment del conjunt d'idees i valors que sustenten tant la seva manera de ser, com la de la seva pròpia època i entorn social.

Per aconseguir aquest objectiu es proposa el desenvolupament d'una sèrie de competències específiques que, més enllà d'aprofundir en els procediments de la indagació filosòfica amb els quals es va treballar en primer de batxillerat i del coneixement significatiu d'alguns dels més importants documents, concepcions, autors i autores de la història del pensament occidental, donin a l'alumne la possibilitat de pensar críticament les idees amb les quals pensa, identificant-les a l'origen més remot i perseguint-les en el transcurs de les seves múltiples variacions històriques. Aquesta anàlisi històrica i dialèctica de les idees ha d'atendre tant les seves relacions d'oposició i complementarietat amb la resta de les idees filosòfiques, com a la seva connexió amb la generalitat de les manifestacions culturals, polítiques o socials en les quals aquelles idees s'expressen i al costat de les quals cal contextualitzar-les. Per aquest motiu en aquesta proposta s'insisteix a comprendre la història del pensament filosòfic, no de manera aïllada, limitant-ho al coneixement dels seus textos i autors i autores més rellevants, sinó en relació amb la totalitat del context històric i cultural en el qual les idees es descobreixen, generen i manifesten, ateses les múltiples expressions i fenòmens socials, polítics, artístics, científics o religiosos en què podem trobar i incardinades aquestes idees i, més específicament, inquirint sobre elles en textos i documents de caràcter literari, històric, científic o de qualsevol altre tipus. La fi última és que l'alumne, una vegada entengui les teories i controvèrsies filosòfiques que han articulat la història del pensament occidental,

es trobi en millors condicions per adoptar una posició pròpia, dialogant, crítica i activa davant els problemes del present i els reptes i desafiaments del segle XXI.

Cadascuna de les competències específiques referides es relaciona amb els objectius generals d'etapa per a batxillerat, així com amb les competències clau, connectant-se directament amb determinats criteris d'avaluació. Aquests criteris d'avaluació han d'entendre's com a eines de diagnòstic i millora en relació amb el nivell d'acompliment que s'espera de l'adquisició de les competències específiques. A més, i donat l'enfocament competencial del currículum, els citats criteris d'avaluació, sempre en relació amb els sabers bàsics, hauran d'atendre tant als processos d'aprenentatge com al producte o resultant d'aquests processos. Finalment, tals criteris hauran de ser implementats a través d'instruments d'avaluació diferenciats i ajustables als diferents contextos i situacions d'aprenentatge en els quals es concreti el desenvolupament de les competències competències.

Quant als sabers bàsics, estan distribuïts en tres blocs, referits a tres intervals històrics especialment significatius en la història del pensament filosòfic occidental: l'origen i desenvolupament de la filosofia en l'antiguitat grega, el sorgiment de la modernitat europea des de les seves arrels en el pensament i la cultura medieval i, finalment, el desenvolupament i la crisi del pensament modern fins a arribar a l'heterogeni panorama filosòfic dels nostres dies. En cadascun d'aquests tres blocs s'enuncien aquells sabers que resulta essencial tractar en un curs bàsic d'Història de la Filosofia en el batxillerat, sense prejutjar el grau d'atenció que s'hagi de donar a cada bloc i saber, ni la manera d'articular-los, de manera que es puguin seleccionar aquells que convingui tractar per extens i aquells altres que es comprenguin de manera complementària o contextual.

Els sabers bàsics, s'han organitzat en torn a una sèrie de problemes filosòfics fonamentals i a partir del diàleg que a propòsit d'ells han mantingut i mantenen entre si diferents pensadors i pensadores de la mateixa o de diferents èpoques. Es pretén evitar així la mera relació diacrònica d'autors o textos canònics, donant a la matèria una orientació més temàtica. A més, es proposa tractar cadascun d'aquests problemes no sols a través de textos d'eminència natural filosòfica i d'un nivell adequat al caràcter bàsic de la matèria, sinó també mitjançant l'anàlisi complementària de textos i documents literaris, historiogràfics i de qualsevol altre tipus, que siguin pertinents i tinguin o hagin tingut rellevància històrica en relació amb el problema tractat.

D'altra banda, en els tres blocs es proposa analitzar la situació de la dona a l'àmbit de la filosofia amb la intenció de reparar el greuge històric respecte a aquelles filòsofes que han estat marginades en el cànon tradicional per la seva simple condició de dones; mesura que es complementa amb l'atenció que en els dos últims blocs es presta al pensament feminista com una de les concepcions més representatives de la història recent de les idees. L'abandonament, així mateix, dels quatre períodes historiogràfics tradicionals pretén subratllar l'aspecte

dinàmic i interconnectat de les diferents etapes o fases de la història del pensament filosòfic, així com donar un major pes a l'anàlisi del pensament modern i contemporani, que és el protagonista dels dos últims blocs, sense que això suposi oblidar l'immens i riquíssim cabal de qüestions i idees que representa el pensament antic i medieval.

Finalment, una programació de la matèria conseqüent amb l'esperit competencial que estableix la llei, ha d'agafar l'«aprendre a filosofar» kantià com a lema orientador, i situar l'activitat indagadora de l'alumne com el centre i la fi de tot el procés d'ensenyament i aprenentatge, aprofundint en el desenvolupament d'aquelles competències que, desplegadas ja en la matèria de Filosofia de primer de batxillerat, contribueixin a l'assoliment de la seva autonomia i maduresa intel·lectual, moral i cívica. És també necessari insistir, finalment, en la conveniència de comprendre la Història de la Filosofia en el context històric i cultural que li serveix de marc, evitant un tractament aïllat i purament academicista de la mateixa i emprant-la com una eina i una perspectiva idònies des de les que tractar, de manera reflexiva i crítica, els més greus problemes que ens afecten avui, especialment aquells referits a l'equitat entre els éssers humans, la justificació i consideració dels drets humans, la igualtat efectiva entre homes i dones, o els problemes ecosocials.

Competències específiques

1. Cercar, analitzar, interpretar, produir i transmetre informació relativa a fets històrics i filosòfics, a partir de l'ús crític i segur de fonts i el domini de tècniques bàsiques de recerca, per generar coneixements i produccions pròpies sobre la història dels problemes i idees filosòfics.

La labor de recerca de la Història de la Filosofia comparteix amb els estudis històrics, però també amb la filologia i amb altres ciències humanes, el fet que el seu objecte d'estudi vingui vehiculat per textos, documents i altres manifestacions anàlogues llegades per la tradició. És, doncs, fonamental que l'alumne sàpiga treballar amb fonts fiables i rellevants, entenent-les en el seu context social i cultural alhora que en la seva projecció històrica, i establint relacions entre documents de diferents èpoques i cultures. Per això, cal dotar-lo d'eines de recerca amb què cercar i organitzar la informació, tant en entorns digitals com en uns altres més tradicionals, així com per avaluar-la i utilitzar-la de manera crítica per a la producció i transmissió de coneixements relatius a la matèria. L'objectiu és que, a més de l'ús de documents d'una certa complexitat formal i material, puguin construir els seus propis judicis i elaborar produccions a partir del diàleg amb tals documents i l'exercici autònom de la seva capacitat indagadora. Tot això suposa, no sols la facultat d'interpretar i comentar formalment textos i altres documents i manifestacions històriques i filosòfiques, relacionant-los amb problemes, tesis i autors o autores, sinó també la de realitzar esquemes i mapes conceptuals, quadres cronològics i altres elaboracions, incloent la producció i

exposició de treballs de recerca de caràcter bàsic, utilitzant els protocols a aquest efecte, i tant de manera individual com col·laborativa.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL1, CCL2, CCL3, CD1, CD3, CPSAA4, CC3, CE3.

2. Reconèixer les normes i pautes de l'argumentació i el diàleg filosòfics mitjançant la identificació i anàlisi de les mateixes en diferents suports i a través de diverses activitats, per aplicar-les amb rigor en la construcció i exposició d'arguments i en l'exercici del diàleg amb els altres.

El domini de l'argumentació és un factor fonamental per pensar i comunicar-se amb rigor i efectivitat, tant en l'àmbit de les ciències i sabers, com en el de la vida quotidiana, així com una condició necessària per a la formació del propi judici personal. És, doncs, necessari que l'alumne, tant en el treball amb textos i documents, com en el diàleg filosòfic amb els altres, empri arguments correctes i ben fundats, apreciï el rigor argumentatiu i detectant i evitant les maneres dogmàtiques, fal·lacies i esbiaixats de sostenir o discutir opinions i hipòtesis.

D'altra banda, si el diàleg gaudeix en la didàctica de la filosofia d'un merescut reconeixement, tant com expressió del caràcter pròpiament dialèctic de la indagació filosòfica com en tant que element essencial de l'exercici de la ciutadania democràtica, en l'estudi de la història de les idees compleix una doble funció: la de promoure el debat filosòfic i la de fer-lo entorn de plantejaments i concepcions que guarden alhora entre sí un diàleg al llarg del temps. Es tracta, doncs, de promoure no sols el diàleg empàtic, cooperatiu, i compromès amb la cerca del coneixement, la lliure expressió d'idees i el respecte a la pluralitat de tesi i opinions, sinó també l'aptitud per al pensament crític i relacional entorn d'idees d'autors i autores d'èpoques molt diferents, entenent en tots els casos la dissensió i la controvèrsia no necessàriament com un conflicte sinó també com a complementarietat i ocasió per a una millor comprensió dels problemes.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL1, CCL5, STEM1, CPSAA3.1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC3.2.

3. Comprendre i expressar diferents concepcions filosòfiques històricament donades, mitjançant l'acostament a les seves fonts i el treball crític sobre aquestes, per desenvolupar el coneixement d'un patrimoni que constitueix part essencial del patrimoni cultural comú.

La tradició filosòfica, així com el debat filosòfic contemporani, han vingut acumulant i transmetent, i continuen produint avui, un immens i valuós patrimoni de plantejaments, preguntes, intents de resposta, idees, argumentacions i exposicions diferents entorn de les qüestions filosòfiques, modulades d'acord amb el context històric i l'esforç dels autors i autores en els quals, en cada cas, van tenir vessant d'expressió. El coneixement de les més

importants d'aquestes propostes filosòfiques ha de formar part de la cultura de tot l'alumne i, en general, del bagatge d'una ciutadania il·lustrada. Per altra banda, l'aprenentatge de tals concepcions filosòfiques precisa d'un treball orientat des de l'experiència actualitzada de qüestions ja tractades a primer de batxillerat, de manera que sigui l'alumne el que, en relació amb aquestes qüestions, senti la necessitat d'investigar l'arrel i dimensió històrica de les mateixes a través del contacte directe amb documents i del treball a partir d'ells. Una indagació que ha de ser, per altra, aliena a prejudicis etnocèntrics, sexistes o de qualsevol altre tipus, i reconèixer el paper, sovint ocult i marginat, de les dones, així com la importància i influència d'altres tradicions de pensament diferents a la nostra, analitzant críticament les conceptualitzacions de caràcter excloent o discriminatori que formin o hagin format part del discurs filosòfic.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CC1, CC2, CC3, CCEC1.

4. Reconèixer la naturalesa essencialment plural i diversa de les concepcions filosòfiques històricament donades, mitjançant la seva posada en relació dialèctica de confrontació i complementarietat, per generar una concepció complexa i dinàmica de la història del pensament, i promoure una actitud tolerant i compromesa amb la resolució racional i dialogada dels conflictes.

La filosofia, a diferència d'altres àmbits de coneixement, es presenta radicalment oberta i disputada en totes les seves àrees, alguna cosa que no té per què ser interpretat com a defecte o disfunció, sinó, al contrari, com a indicatiu del caràcter complex i dialèctic tant de la disciplina com de moltes qüestions filosòfiques en les que no són possible, ni potser desitjables, la unanimitat o la unilateralitat, però sí el diàleg respectuós i constructiu.

Aquest caràcter plural de la filosofia és més evident quan ho compremem a través de la seva dimensió històrica. No obstant això, tampoc aquí aquesta riquesa de perspectives compromet la unitat essencial que defineix a tota l'empresa filosòfica com una cerca incondicionada i integral de la veritat i del sentit de la realitat en els seus aspectes més fonamentals. Per altra banda, el contacte amb les diferents maneres d'argumentació i exposició que corresponen a les concepcions filosòfiques, així com amb la diversitat de formes amb què cal interpretar-les, resulten una experiència òptima per a la pràctica del pensament complex, l'anàlisi, la síntesi i la comprensió de problemes filosòfics i altres de rellevància cultural i social des d'una perspectiva més profunda i plural, menys esbiaixada i crítica amb tot dogmatisme, d'acord amb el que ha de ser l'exercici de la pròpia ciutadania democràtica.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL2, CC1, CC2, CC3.

5. Reconèixer la manera en què s'han plantejat successivament, a través de diferents èpoques i concepcions, els mateixos problemes filosòfics, mitjançant l'anàlisi i interpretació de textos i altres maneres d'expressió tant filosòfica com més àmpliament cultural, històricament donats, per afrontar tals problemes a partir de la reflexió crítica sobre el coneixement de l'aportat per la tradició.

La reflexió filosòfica, que en el curs de primer de batxillerat s'abordava de manera principalment temàtica, es desplega aquí de manera també diacrònica, analitzant els mateixos problemes en diferents moments històrics, llenguatges i formes, i en relació amb els aspectes propis de cada època i cultura. La suma d'aquestes fases o moments comprèn un conjunt de plantejaments i respostes que l'alumnat ha de conèixer, no sols per comprendre la història passada, i fins i tot el mateix concepte d'història, sinó també per entendre el seu propi present i pensar el seu futur de manera més reflexiva i acurada. Per altra banda, en la filosofia, donat el seu caràcter plural i sempre obert, és encara més pertinent que en altres sabers tenir consciència d'aquest procés històric, ell mateix un objecte de reflexió filosòfica, i en el qual es pot trobar l'arrel de tot el pensament contemporani.

És necessari per això que l'alumne analitzi els problemes filosòfics al llarg de la història, esclarint les condicions socioculturals de la seva aparició i connectant el tractament que es fa dels mateixos en diferents corrents i escoles de pensament. L'objectiu és que els alumnes afrontin tals problemes des del reconeixement tant de la seva radicalitat i universalitat com de la pluralitat i variabilitat en què s'expressen, reflexionant sobre la relació de tots dos aspectes, amb la finalitat de promoure un coneixement profund i crític de la filosofia i de la cultura en què aquesta s'insereix i desenvolupa.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL2, CC1, CC2, CC3, CCEC1.

6. Reconèixer les formes diverses en què els interrogants filosòfics i els seus intents de resposta s'han presentat històricament en altres àmbits de la cultura, mitjançant l'anàlisi interpretativa de textos i altres manifestacions pertanyents a aquests àmbits, per promoure una concepció sistemàtica, relacional i complexa de la història de la cultura occidental i del paper de les idees filosòfiques en ella.

La filosofia, lluny de ser un saber abstret en els seus problemes i llenguatge i aliè a la resta de sabers i aspectes de l'existència humana, s'ha mostrat sempre interessada a dialogar amb altres àmbits del coneixement, nodrint-se d'ells i enriquint-los amb noves idees i perspectives. A això se li suma que l'estudi de la filosofia resulta més estimulant i ric quan s'exercita mitjançant l'anàlisi d'altres manifestacions culturals en les quals els problemes i les concepcions històrics i filosòfics estan presents, de manera almenys tàcita. Per això, l'acostament a la matèria d'Història de la Filosofia ha de realitzar-se no sols a través de l'estudi i

interpretació dels textos dels grans filòsofs i filòsofes, sinó també a través de l'anàlisi d'aquells altres documents i esdeveniments històrics de caràcter polític, artístic, científic o religiós que resultin filosòficament rellevants.

L'objectiu és, d'una banda, que l'alumne compregui la naturalesa interdisciplinària i transdisciplinària de la reflexió filosòfica i la seva funció articuladora del conjunt dels sabers i, per l'altra, que reconegui la relació entre les diferents teories filosòfiques i aquells moviments, doctrines i creacions socials, polítiques, morals, artístiques, científiques i religioses amb les quals aquelles han compartit espai històric i cultural, identificant les seves influències mútues i, especialment, els fonaments i problemes filosòfics que bateguen sota els citats moviments, doctrines i creacions.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL2, CC1, CC2, CC3, CCEC1.

7. Analitzar problemes fonamentals i d'actualitat mitjançant l'exposició crítica de diferents posicions històric-filosòfiques rellevants per a la comprensió i discussió d'aquells, per desenvolupar l'autonomia de judici i promoure actituds i accions cívica i èticament conseqüents.

Els grans sistemes de pensament al llarg del temps no són sols llocs de referència obligada per entendre en profunditat el passat, els nostres senyals d'identitat culturals o la nostra manera mateixa de ser, conèixer o valorar, sinó que són també guies que, tractades de manera crítica, il·luminen els més complexos debats actuals, constituint així una eina indispensable per a la nostra tasca de promoure un món més just, sostenible i racional. En aquest sentit, la història de la filosofia representa un esforç progressiu per comprendre la realitat i orientar l'acció humana, tant en un sentit individual com en el col·lectiu. A més, proveeix a l'alumne d'un marc de referència idoni per a l'exercici d'una ciutadania conscient, críticament compromesa amb els valors comuns i detentora d'una actitud reflexiva i constructiva davant els reptes del segle XXI. Així, en la mesura en que es coneixin en profunditat les diferents idees, teories i controvèrsies filosòfiques implicades en qüestions que, com la desigualtat i la pobresa, la situació dels drets humans en el món, l'assoliment de l'efectiva igualtat i corresponsabilitat entre dones i homes o els problemes ecosocials, conformen l'actualitat, s'estarà en millors condicions per entendre i afrontar aquestes qüestions. El propòsit últim és que l'alumne pugui posicionar-se davant elles amb plena consciència del que les seves idees deuen al curs històric del pensament filosòfic i, per això, amb una major exigència crítica i un més ferm compromís tant amb el perfeccionament d'aquestes idees com amb les actituds i accions que calgui deduir d'elles.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CPSAA4, CC1, CC2, CC3, CC4, CE1.

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

1.1. Generar un coneixement rigorós de fonts i documents filosòficament rellevants, aplicant tècniques de cerca, organització, anàlisi, comparació i interpretació d'aquests, i relacionant-los correctament amb contextos històrics, problemes, tesis, autors i autores, així com amb elements pertanyents a altres àmbits culturals.

1.2. Construir judicis propis sobre problemes històrics i filosòfics, a través de l'elaboració i presentació de documents i treballs de recerca sobre els mateixos amb precisió i aplicant els protocols a l'ús, tant de manera individual com grupal i cooperativa.

Competència específica 2

2.1. Emprar arguments de manera rigorosa, reconeixent i aplicant normes, tècniques i pautes lògiques, retòriques i argumentatives, i evitant maneres dogmàtiques, fal·lacies i esbiaixats de sostenir opinions i hipòtesis.

2.2. Sostenir l'hàbit del diàleg argumentatiu, empàtic, obert i constructivament compromès amb la cerca del coneixement, a través de la participació activa, respectuosa i col·laborativa en quantes activitats es proposin.

Competència específica 3

3.1. Adquirir i expressar un coneixement significatiu de les més importants propostes filosòfiques que s'han succeït al llarg de la història, a través de la indagació sobre elles i la identificació de les qüestions a les quals responen.

3.2. Identificar, comprendre i debatre sobre els principals problemes, idees, tesis i controvèrsies filosòfiques de la història del pensament, a través de l'anàlisi i comentari crític de textos i documents filosòfics o rellevants per a la filosofia.

Competència específica 4

4.1. Generar una concepció plural, dialèctica, oberta i crítica de la història del pensament, a través de la comprensió, la realització de síntesis comparatives i l'exposició de les relacions d'oposició i complementarietat entre tesis, escoles, filòsofs i filòsofes d'una mateixa època o tradició o de diferents èpoques i tradicions.

Competència específica 5

5.1. Afrontar els grans problemes filosòfics en el seu doble aspecte històric i universal a través de l'anàlisi i exposició crítica de les condicions culturals que han

permès en cada cas l'aparició i evolució d'aquests problemes en diferents moments de la història.

5.2. Comprendre la dimensió temporal i universal dels problemes filosòfics més importants, comparant mitjançant esquemes o altres productes o activitats el tractament filosòfic que es fa d'ells en diferents èpoques, escoles, tradicions, autors i autores.

Competència específica 6

6.1. Adquirir una concepció sistèmica i relacional de la història de la cultura occidental i del paper de les idees filosòfiques en ella, mitjançant l'anàlisi comentari i comparatiu de textos o documents literaris, historiogràfics, periodístics, científics o religiosos, així com de qualsevol manifestació cultural, en els quals s'expressin problemes i concepcions filosòficament rellevants.

Competència específica 7

7.1. Desenvolupar l'autonomia de judici i promoure plantejaments, actituds i accions èticament i cívicament conseqüents respecte a problemes fonamentals de l'actualitat, a partir de la comprensió d'idees, teories i controvèrsies històriques i filosòfiques que puguin contribuir a aclarir tals problemes i de l'elaboració de propostes de caràcter crític i personal respecte a ells mateixos.

Sabers bàsics

A. De l'origen de la filosofia occidental a Grècia fins a la fi de l'Antiguitat.

- Historicitat i universalitat dels problemes i concepcions filosòfiques. Mètodes de treball en Història de la Filosofia.
- El sorgiment de la filosofia occidental a Grècia. Cosmovisió mítica i teorització filosòfica. La filosofia en altres tradicions culturals.
- El problema de la realitat en els presocràtics.
- Filosofia i ciutadania en la Il·lustració grega: els sofistes i Sòcrates. Aspàsia de Milet i el paper de la dona en la cultura i la filosofia grega.
- Idea i naturalesa: coneixement i realitat en Plató i Aristòtil.
- L'antropologia en la filosofia clàssica: Sòcrates i el coneixement de si; la psique en Plató i Aristòtil.
- La discussió ètica: l'intel·lectualisme socràtic i platònic; la teoria de les virtuts en Plató i Aristòtil; el concepte d'edemonia.
- El debat polític: les propostes platònica i aristotèlica en torn al millor ordre social.
- De les polis a l'imperi. Filosofia, ciència i cultura en l'hel·lenisme. Estoïcisme i epicureisme. La figura d'Hipatia d'Alexandria.

B. De l'edat mitjana a la modernitat europea.

- Etapes, mètodes i qüestions fonamentals en la filosofia medieval. Agustí d'Hipona, Ramon Llull, Tomàs d'Aquino i Guillem d'Ockham. La personalitat polifacètica d'Hildegard von Bingen. La filosofia àrab i jueva i el diàleg entre cultures de Ramon Llull.
- L'assimilació de la filosofia grega per la teologia medieval. El problema de la relació entre fe i raó.
- El naixement de la modernitat europea. El Renaixement. El protestantisme. La revolució científica.
- Racionalisme i empirisme: René Descartes i David Hume.
- El debat metafísic modern. La teoria cartesiana de les substàncies. El materialisme des de Thomas Hobbes a la Il·lustració.
- La qüestió de l'origen i fonament de la societat i el poder. Del pensament polític medieval a la teoria del contracte social segons Thomas Hobbes, John Locke i Jean-Jacques Rousseau.

C. De la modernitat a la postmodernitat.

- El projecte il·lustrat: potència i límits de la raó. Els Drets de l'Home. La primera ona feminista: Mary Wollstonecraft i Olympe de Gouges.
- La filosofia crítica d'Immanuel Kant i el problema de la metafísica com a saber.
- Ètiques de la felicitat i ètiques del deure. L'ètica kantiana enfront de l'utilitarisme.
- La crítica del capitalisme: el pensament revolucionari de Karl Marx i la dialèctica de la Il·lustració a l'Escola de Frankfurt. L'anàlisi del totalitarisme d'Hannah Arendt.
- La desconstrucció de la tradició occidental en Friedrich Nietzsche i l'herència postmoderna.
- Els problemes filosòfics a la llum de l'anàlisi del llenguatge: Ludwig Wittgenstein i la filosofia analítica.
- L'existencialisme: Martin Heidegger i Jean Paul Sartre. La raó vital i la raó poètica: José Ortega y Gasset i María Zambrano.
- El desenvolupament contemporani del feminisme: Simone de Beauvoir.

